

NORSK ETNOLOGISK GRANSKING

Emnenr. 3.

Fylke: Opland

Tilleggsspørsmålnr.

Herad: Biri

Emne: Brynet

Bygdelag: Querbygda

Oppskr. av: Siga Haraldsrud

Gard: Haraldsrud

(adresse): Biri

G.nr. 51. Br.nr.

A. Merk av om oppskrifta er etter eiga røynsle.

Ja.

B. Eller om den er etter andre heimelsmenn: (ta også med alder, heimstad, yrke):

SVAR

1.

Hein er et namn som er ukjendt for oss. Bryne er namnet. Gjærningsordet er - å bryne gjær-

2.

Nå brükes mest bryner av kunststein (Karböründäm). Har aldri hört tale om, det er funni brynerstein, som var reknt for å vere no less, her i Biri.

De beste bryner en viste om i eldre tid, var de såkalte Håkinness-bryner. Disse kom fra Gudbrandsdalen og ble omsatt på vanlig måte for den tid, med omreisende handelskarle.

3.

Alle egg-redskaper som brükes må av og til slipes på slipestein. Når et verktoy blir brynt mange ganger uten å slipes, blir det lett, "brynvor" i eggen d. v. s. færre egg.

4.

Er ukjendt herover.

5.

Nei ikke det en kjemmer til åte

2
på gårdene. På snikkerverkstedene er
det brukt store, flate brynestein - heller
å bryne høvletenner på.

6.

Dette blir ettersom slätten er bil
og ettersom slättkaren er bil. Er det
mye grunn og jord. Kanskje småstein i
slätten, går det ikke lenge før ljåen er
skjenn. Som regel fordrer at ljåen skal
holde åkten ut d. v. s. når en er bryne-
me bil måls.

7.

Sannstikka var mye i bruk før
i tiden, før Karborundum bryner kom
i bruk. Sannstikka er en bestikke omt.
40 cm lang 3 cm bred og 1 cm tykk. De
 $\frac{3}{4}$ av stikkens lengde var på begge
sider belagt med et tynt steinagtig
belegg, rimeligvis av fin skarp grunn
av knust stein (minbor-grunn) og smuld.

De sannstikker som var i bruk her-
over var kremmerware og laget i Sverige.

8.

Før i tiden var ljåen bestandig
~~ved orret~~ satt fast ved orret med Ljå-
Påg, nu er den festet med en skrue-
lås og kan lett tas av.

Når en skal slippe ljå har en
bestandig eggen mot seg.

9.

Den øverste ende av orret settes
ner i bakken like foran skotåen.

Med venstre flate hånd over ljå bakken
støtter en ljåen og med høyre hånd

3

Brütler en brynet, vekselvis på begge
sider av eygen.

Stüttovv er ikke brükt herover.

10.

Brynkapp er det eneste navn en
kjender på denne ting. Den var laget
av tre. For det beste av 2 utvælede
bestykker, som var satt sammen
med treplugg og utvendig burrede
med smale remmer av never. (omt.
som på sin lür). Brynkappen måtte
være vasstett når den var i jorden.

11.

Er ikke kjendt herover.

12.

Brynkappen var festet i livrommen
midt bak.

13.

Brynkappen måtte være vasstett
for at en skulde ha litt vatn å vete
bryne med. Kunststein-bryne som
ikke behøver å føytes förte med sey
at brynkappens saga som brüksting
var ute. It ha med sey alje, samm
eller fjore ute på slatten er ukjendt.

14.

Ukjendt.

15 og 16.

Likeså.

17.

It legge bryne i manntine eller
jord er ikke kjendt, Men var bryne-
steinen for hård ble den ofte lagt
i varm aske - eldmörjü -

4

Dette matte gjøres med forsigtighet.
Bee brynet for varmt, så gikk det
istykker og var ødelagt.

18.

Kjender ingen slike sagn eller
fortellinger.

1142

NORSK ETNOLOGISK GRANSKING